

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB®
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

Road

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 615 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Iloxmonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'g'urta qilish xarajatlarini hisobi	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики	237
Худайбергенова Адалат Негматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farxod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqxonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Saginbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
Germaniyaning deutsche banki va buyuk britaniyaning barclays banki xizmatlar amaliyoti va uni o'zbekiston bank tizimi faoliyatiga qo'llash yo'llari	432
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlaktimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises.....	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	
Bandlik va ayollar tadbirkorligi	477
Ibodullayeva M.S.	

Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	
Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish.....	492
Noiba Qodirova Maxmud qizi	
Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish	497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites	501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi	
Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish.....	509
Salohiddinov Jaloliddin	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari	520
Dilnozaxon Muxitdinova	
Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlilikni boshqarish strategiyalari	527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna	
O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari.....	532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli	
Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management	536
Ikramova Nodira Burkhon kizi	
Aksiyadorlik korxonalari boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish	540
Umarchodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish.....	548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li	
Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish	553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi	558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari	563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich	
Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari	567
D.Mutalova	
Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari.....	571
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri.....	577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna	
Transportda turistik xizmatlarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish.....	581
Tuychiyev Anvarjon Muxtorjonovich	
Ipak yo'lining tarixiy madaniy merosi va hunarmandchiligi: dolzarb muammolar va tadqiqot istiqbollari	584
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	

Eksport faoliyatini rag'batlantirishda institutsional va moliyaviy mexanizmlarning roli.....	589
Umarkulov Kodirjon Maxamadaminovich	
Elektron pul evolyutsiyasi.....	595
Marpatov Mavlonxon Dadashevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida sanoat korxonalarining roli	600
Nasullayeva Yoqutoy Nasim qizi	
O'zbekistonda turizm marketingi va raqobatbardoshligini oshirish	606
Ikramova Nasiba Axmadovna	
Kambag'allikni qisqartirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	610
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li	

KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI

Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich

i.f.d., Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
"Raqamli iqtisodiyot" kafedrası mudiri, professor.

Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
Iqtisodiyot fakulteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kambag'allikni qisqartirish jarayonida tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarning roli va ularni rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari yoritilgan. Muallif kambag'allikning iqtisodiy, ijtimoiy, institutsion omillar bilan uzviy bog'liqligini asoslagan holda, xalqaro va milliy tajribalarni tahlil qiladi. Tadqiqotda iqtisodiy o'sishning kambag'allikni kamaytirishga ta'siri va iqtisodiy institutlarning ahamiyati, hamda O'zbekiston sharoitida qo'llanilishi mumkin bo'lgan tashkiliy-iqtisodiy vositalar chuqur o'rganilgan. Ekonometrik modellash orqali mehnat resurslari va aholi daromadlari kabi omillarning kambag'allikka ta'siri statistik tahlil asosda aniqlangan.

Kalit so'zlar: Kambag'allik, qashshoqlik, iqtisodiy mexanizm, tashkiliy mexanizm, iqtisodiy o'sish, tadbirkorlik, iqtisodiy siyosat, institutsional islohot.

Abstract: The article examines the role of organizational and economic mechanisms in the process of poverty reduction and modern approaches to their development. The author analyzes international and national experience, based on the inextricable link between poverty and economic, social and institutional factors. The study deeply examines the impact of economic growth on poverty reduction and the importance of economic institutions, as well as organizational and economic instruments that can be used in the context of Uzbekistan. Using econometric modeling based on statistical analysis, the influence of such factors as labor resources and population income on poverty is determined.

Key words: Poverty, destitution, economic mechanism, organizational mechanism, economic growth, entrepreneurship, economic policy, institutional reform.

Аннотация: В статье рассматривается роль организационно-экономических механизмов в процессе сокращения бедности и современные подходы к их развитию. Автор анализирует международный и национальный опыт, исходя из неразрывной связи бедности с экономическими, социальными и институциональными факторами. В исследовании глубоко изучается влияние экономического роста на сокращение бедности и значение экономических институтов, а также организационно-экономических инструментов, которые могут быть использованы в условиях Узбекистана. С помощью эконометрического моделирования на основе статистического анализа определяется влияние таких факторов, как трудовые ресурсы и доходы населения, на бедность.

Ключевые слова: Бедность, нищета, экономический механизм, организационный механизм, экономический рост, предпринимательство, экономическая политика, институциональная реформа.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida keyingi taraqqiyot aholini ijtimoiy farovonligini oshirishga qaratilgan. Ayniqsa, O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga kiritilgan yangi tahrirdagi o'zgarishlar asosida mamlakatimizni ijtimoiy davlat sifatida asosiy qomusimizda e'tirof etilishi kambag'allikni qisqartirishga alohida ustuvorlik berishni talab etadi. Bugungi kunda respublikamizda kambag'allik darajasi 2024-yildagi rasmiy ma'lumotlarga ko'ra O'zbekistonda kambag'allik darajasi 8,9 foizga tushdi¹. Ma'lumotlarga ko'ra, kambag'allik darajasi 11 foizdan 8,9 foizga tushdi (3,3 mln kishi yoki 2023-yilga nisbatan 719 ming kishiga kamaygan). Bu miqdor Jahon Banki bilan hamkorlikda olib borilgan tadqiqotlar asosida aniqlangani ta'kidlanmoqda.

Kambag'allik darajasida eng yuqori pasayishlar:

- Buxoro viloyatida - 11,8 foizdan 8,7 foizgacha;
- Samarqand viloyatida - 10,5 foizdan 7,5 foizgacha;
- Namangan viloyatida - 10,4 foizdan 7,6 foizgacha;
- Qoraqalpog'iston Respublikasida - 13,6 foizdan 10,8 foizgacha qayd etildi.

2024-yilda aholi bandligini ta'minlash, tadbirkorlikka jalb qilish, tomorqa va dehqonchilik uchun ajratilgan yer maydonlaridan foydalanish samaradorligini oshirish bo'yicha ko'rilgan choralar mamlakatda kambag'allik darajasini pasaytirishga katta hissa qo'shdi. Buning natijasida 2024-yilda aholining real daromadi 10,7 foizga o'sib, jon boshiga oyiga o'rtacha 2,1 mln so'mdan to'g'ri keldi (yil boshida – 1,7 mln so'm)².

Kambag'allikni qisqartirish iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish imkoniyatini yaratib, aholini daromadini oshiradi hamda mamlakat ijtimoiy ahvolini yaxshilash imkoniyatini shakllantiradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kambag'allikni qisqartirish va bandlik sohasida davlat siyosatini takomillashtirish va samaradorlikni oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"[1]gi Qarorida nson resurslarini rivojlantirish, mehnat bozorini isloh qilish, bandlikning zamonaviy shakllarini tatbiq etish orqali kambag'allikni qisqartirish bo'yicha sohada ko'rsatilayotgan davlat xizmatlari sifatini oshirish, xalqaro andozalar asosida munosib mehnat munosabatlarini keng joriy qilish maqsadlari belgilangan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI.

Mavzuga oid ko'plab xorijiy va mahalliy olimlarning adabiyotlari tahlil qilindi. Xususan Y.Bastiansen, T.Herd va B.Exelle "Poverty reduction as a local institutional process"[2] nomli maqolasida "Qashshoqlik bu ma'lum bir guruh odamlarga xos xususiyat emas; u, aksincha, ma'lum bir vaqtning o'zida odamlar o'zlarini topishlari mumkin bo'lgan muayyan vaziyatni tavsiflaydi.", deb ta'riflagan. Olimlar qashshoqlikning individual belgilari va institutsional determinantlarini farqlab berishgan.

Olimlar Nikaragua va Kamerunda to'plangan tajribalar asosida batafsilroq o'rgangan. Ushbu ikkita holat tashqi dasturlarning mahalliy institutsional kontekst bilan o'zaro ta'sirini o'rganish imkoniyatini taqdim etgani uchun tanlangan. Bular rivojlanish aralashuvlarining mahalliy institutsional singdirilishiga xos bo'lgan murakkablik va paradokslar bilan bog'liq bizning argumentimizning yorqin misollari. Shuningdek, ular tashqi tomondan noto'g'ri institutsional o'zgarishlarni rag'batlantirish imkoniyatlari va cheklavlari haqidagi tushunchamizning siyosat oqibatlarini haqida fikr yuritish imkoniyatini beradi.

Neeta Baporikar "Cooperative Model as Organizational Mechanism for Poverty Reduction and Economic Development"[3] nomli maqolasida qashshoqlikni kamaytirish va iqtisodiy rivojlanish rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarning diqqat markazida bo'lganligi sababli Namibiya mamlakati o'rganilgan. Ushbu tadqiqotning maqsadi qishloq xo'jaligi kooperativ modelining elementlarini qashshoqlikni kamaytirish va iqtisodiy rivojlanishning tashkiliy mexanizmi sifatida aniqlash va tahlil qilish edi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, kooperativlar hali ham ko'plab muammolarga duch kelmoqdalar va tavsiyalar orasida hukumat va boshqa manfaatdor tomonlarning kapital bilan ta'minlash, o'qitish va yer sotib olish uchun qo'llab-quvvatlash mexanizmlari kiradi.

Olimlar kambag'allikni qisqartirish maqsadida qishloq xo'jaligida ish o'rinlarini yaratishni tavsiya qilishgan hamda kambag'allikni qisqartirishning faqat iqtisodiy tomonlarini emas, balki huquqiy bazassini yaratish va rag'batlantirishlarni ham amalga oshirishni xulosa qilishgan.

Robert Boyer "Growth strategies and poverty reduction: the institutional complementarity hypothesis"[4] nomli maqolada, asosan, qashshoqlikka qarshi strategiyalarni iqtisodiy o'sishdan mustaqil deb hisoblaydigan va asosan bozor mexanizmlariga tayanadigan siyosatlarning chegaralaridan boshlanadi. Bunga qarshi ravishda, yangi institutsional iqtisodiyotning bir yo'nalishi shuni ta'kidlaydiki, haqiqiy iqtisodiyotlar to'liq koordinatsiya qiluvchi mexanizmlar to'plamiga tayanadi va bu mexanizmlar bir-birini almashtiruvchi emas, balki bir-birini to'ldiruvchi xususiyatga ega deb tushuntirgan.

1 <https://kun.uz/kr/news/2025/02/03/2024-yilda-ozbekistonda-kambag'allik-darajasi-89-foizga-tushdi>

2 <https://kun.uz/kr/news/2025/02/03/2024-yilda-ozbekistonda-kambag'allik-darajasi-89-foizga-tushdi>

Maqolannig asosiy jihat shundaki, qashshoqlikka qarshi siyosatlar samarali bo'ladi, agar ular o'sish va qashshoqlikni kamaytirish dasturlari o'rtasida o'zaro mustahkamlovchi «fazilatli doiralarni»ni shakllantirsa, ya'ni, iqtisodiy o'sish ushbu dasturlarga asos bo'lsa, o'z navbatida, bu dasturlar ham o'sishning tezligi va barqarorligini ta'minlaydi.

A.Karnani "Marketing and poverty alleviation: The perspective of the poor"[5] nomli maqolasiga ko'ra, qashshoqlikni qisqartirishning eng yaxshi yo'li kambag'allarning ishlab chiqarish qobiliyatini oshirishdir. Samarali marketing tizimlari kambag'allarning ishlab chiqarishni ko'paytirishda muhim ahamiyatga ega, chunki ular mahsulotlarni raqobatbardosh narxlarda bozorga yetkazish imkonini beradi va bu esa daromadlarning oshishiga olib keladi. Aynan shu sababli rivojlanayotgan mamlakatlar eksport bozorlarini kengaytirish yo'llarini o'rganishi zarur. Keniyada paxta, sholi, choy, qahva va kaju yong'og'i fermerlarining ahvoli marketing tizimlarini yaxshilashning muhimligini ko'rsatadi. Ushbu tovarlarni sotishda zaiflik va samarasizlik fermerlarning qashshoqlashuviga olib keldi, ular hosil nobud bo'lishi, tovar narxlarining pastligi va shuning uchun kam foyda va daromad olish, hamda vositachilar tomonidan ekspluatatsiya qilinish kabi muammolarga duch kelmoqdalar. Marketing tizimini yaxshilash orqali ushbu tovarlar ishlab chiqaruvchilari narx tebranishlaridan himoya qiladigan yaxshiroq saqlash, xarajatlarni kamaytirish imkonini beradigan resurslarni birlashtirish va qo'shilgan qiymat yaratish hamda daromadni yaxshilash uchun mahsulotlarni qayta ishlash kabi imkoniyatlardan foydalanishlari mumkin. Ushbu choralarni amalga oshirish mahalliy, mintaqaviy va milliy iqtisodiyotni rag'batlantirishi; mustahkam agro-sanoat sektorini barpo etishning asosini yaratishi; ish joylari ochishi; ishlab chiqarish va daromadlarni oshirishi; va qashshoqlikni adolatli va barqaror qisqartirishga hissa qo'shishi mumkin[5].

Mahalliy olimlarimizga ko'ra, Z.Ramazanov "Kambag'allikni qisqartirishga ta'sir qiluvchi tashkiliy iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish"[6] nomli maqolada O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyoti rivojlanish uchun kambag'allikni qisqartirishga ta'sir etuvchi tashkiliy iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish tushuntirildi, kambag'allikni kamaytirish bo'yicha taklif va tavsiyalar berildi hamda Respublika Prezidenti tomonidan aniq belgilab berilgan chora-tadbirlarni hisobga olgan holda iqtisodchilar ushbu konsepsiyani asoslab berishga harakat qilmoqdalar. mehnatga layoqatli aholining munosib mehnat asosida qashshoqlikdan mustaqil ravishda chiqib ketishi uchun qator chora-tadbirlar va shart-sharoitlarni aniqlashtirib o'tildi.

S.Akbarova "Kambag'allikni qisqartirishning nazariy asoslari"[7] nomli maqolasida kambag'allikni qisqartirish tadqiqotida ekonometrik modellarni qo'llashning o'ziga xos xususiyatlari sifatida omillarning ko'pligi: aholining qarishi va migratsiya o'zgarishlarining bugungi sharoitida yoshlar, ayollar, keksa ishchilar, shuningdek, past malakali ishchilar va ularga mos kuzatuvlar soni: yillik statistik ma'lumotlar, miqdor ko'rsatkichlardan tashqari sifat ko'rsatkichlarining mavjudligi: ishlab chiqilgan dastur hamda farmonlarning ta'sirini keltirish mumkin. Bu esa o'z navbatida kambag'allikni qisqartirish tadqiqotida ekonometrik modellarni qo'llashning o'ziga xos xususiyatlarga egaligini tasdiqlaydi.

Shu bilan birgalikda "Kambag'allikni qisqartirishga ta'sir qiluvchi tashkiliy iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish" nomli maqolamizda O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyoti rivojlanish uchun kambag'allikni qisqartirishga ta'sir etuvchi tashkiliy iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish tushuntirildi, kambag'allikni kamaytirish bo'yicha taklif va tavsiyalar berildi hamda Respublika Prezidenti tomonidan aniq belgilab berilgan chora tadbirlarni hisobga olgan holda iqtisodchilar ushbu konsepsiyani asoslab berishga harakat qilmoqdalar. mehnatga layoqatli aholining munosib mehnat asosida qashshoqlikdan mustaqil ravishda chiqib ketishi uchun qator chora-tadbirlar va shart sharoitlarni aniqlashtirib o'tilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Tadqiqot ishida bir qator ilmiy tadqiqot uslublaridan jumladan, tizimli tahlil, dinamik qatorlar hamda ekonometrik usullardan keng foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Kambag'allikni qisqartirish zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy siyosatning eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Respublikamiz Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev tomonidan respublikadagi ijtimoiy iqtisodiy holatni adolatli ifodalash bo'yicha aniq ko'rsatmalar berib va bunda respublikamizda "Kambag'allik darajasi", "Kambag'allikni qisqartirish" kabi faoliyat turlarini alohida tizim sifatida urganish zarurligini ta'kidlagan va bu yo'nalish bo'yicha alohida vazirlik tashkil etish va tizimli faoliyat olib borish bo'yicha ko'rsatmalarni bergan.

Bu jarayonda tashkiliy mexanizmlar davlat va mahalliy hokimiyat organlarining koordinatsiyalashgan faoliyatini, ijtimoiy xizmatlar tizimini tashkil etishni, kambag'al oilalar ro'yxatini yuritish va monitoring qilish tizimini o'z ichiga oladi. Iqtisodiy mexanizmlar esa to'g'ridan-to'g'ri moliyaviy yordam ko'rsatish, subsidiyalar berish, ish o'rinlarini yaratish dasturlari, mikrokreditlash va kasbiy ta'lim berish orqali amalga oshiriladi. Ushbu ikki yo'nalishning samarali birgalikdagi qo'llanilishi kambag'allikni barqaror kamaytirish va aholi turmush darajasini oshirishga yordam beradi.

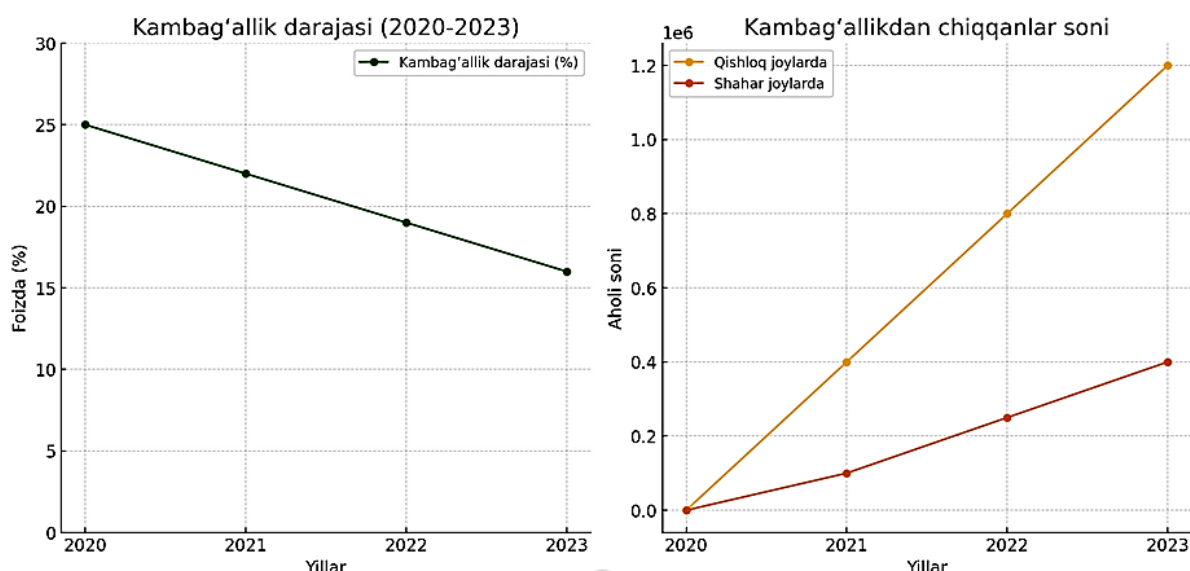
Kambag'allikni qisqartirish zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy siyosatning eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda tashkiliy mexanizmlar davlat va mahalliy hokimiyat organlarining koordinatsiyalashgan faoliyatini, ijtimoiy xizmatlar tizimini tashkil etishni, kambag'al oilalar ro'yxatini yuritish va monitoring qilish tizimini o'z ichiga oladi. Iqtisodiy mexanizmlar esa to'g'ridan-to'g'ri moliyaviy yordam ko'rsatish, subsidiyalarni berish, ish o'rinlarini yaratish dasturlari, mikrokreditlash va kasbiy ta'lim berish orqali amalga oshiriladi. Ushbu ikki yo'nalishning samarali birgalikdagi qo'llanilishi kambag'allikni barqaror kamaytirish va aholi turmush darajasini o'shishga yordam beradi.

Bu mexanizmlar bir-birini to'ldiruvchi tizim sifatida qo'llanilganda kambag'allikka qarshi chora-tadbirlar samaradorligi ortadi. Chunki kambag'allik ko'p qirrali muammo bo'lib, bitta mexanizm bilan hal qilib bo'lmaydi; bu esa keng ko'lamli kompleks yondashuvni talab qiladi.

Kambag'allikni qisqartirish bu ko'p jihatdan ish kuchiga talab va taklifning o'zgarish prinsiplari asosida shakllanadi. Buning natijasida mehnatni tatbiq qilish sohasi va imkoniyatlari kengaytirilib, o'zini - o'zi ish bilan ta'minlash ko'lamlari oshiriladi. Mehnat faoliyatining shakllari va turlari xilma-xil ko'rinishlarga ega bo'lib, mulkchilik va tarmoq shakllari bo'yicha ishlovchilar tarkibi o'zgaradi, yangi, aholi uchun yanada qulay bandlik shakllari paydo bo'ladi, uning ilgari norasmiy faoliyat yuritgan muayyan turlari (kasanachilik, hunarmandlik, oilaviy tadbirkorlik) qonuniylashtiriladi, ixtiyoriy ish bilan band bo'lmaslik huquqi rasmiy e'tirof qilinadi. Mehnat bozorining huquqiy va institusional infratuzilmasi yaratiladi.

Yangi ish o'rinlarini yaratish bilan birga kechayotgan barqaror iqtisodiy o'sish an'anasi O'zbekiston aholisining bandligi o'sishiga obyektiv shart-sharoitlar yaratilishi va rivojlanishini ta'minlab beradi.

So'nggi yillarda kambag'allik va kambag'allikni qisqartirish masalalari geosiyosiy vaziyatga bevosita bog'liqligini isbotlamoqda. Dunyoda ro'y bergan iqtisodiy inqirozlar ta'siri har bir mamlakat iqtisodiyotiga, shu o'rinda, mehnat bozori holatiga ham bevosita ta'sir etmoqda.

1-rasm. 2020-2023-yillarda kambag'allik darajasi va undan chiqqanlar

Yuqoridagi 1-rasmdan ko'rinib turibdiki kambag'allik darajasi – 2020-yildan 2023-yilgacha har yili o'rtacha 3% kamayib borgan. kambag'allikdan chiqqanlar soni – Qishloq joylarda 1,2 million, shaharlarda esa 400 ming aholi kambag'allikdan chiqqan. Demak aytish mumkinki, kambag'al qatlamning katta qismi qishloq joylarda yashaydi. Jahon banki ekspertlari o'rganishlar asnosida mamlakatimizda 2021-2023-yillarda qishloq joylarida 1,2 million aholi (shaharlarda 400 ming kishi) kambag'allikdan chiqarilganini qayd etdi. 2020-yildan buyon 3 milliondan 5 million so'mgacha oylik oladigan ishchilar ikki barobar, 5 milliondan 7 million so'mgacha oluvchilar uch barobar oshdi. Kambag'allik darajasi yiliga o'rtacha 3 foizga kamayib bormoqda³.

Bunday vaziyatda mamlakatdagi ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish sharoitiga mos ish bilan bandlikning egiluvchan shakllarini joriy etish muhim masalalardan biri hisoblanadi. Ish bilan bandlikning moslashuvchan, egiluvchan shakllarini kengaytirish ish bilan bandlik muammosini yanada yumshatish, aholining ijtimoiy-himoyaga muhtoj qatlamlarini ish o'rinlari bilan ta'minlash, ularga daromad manbaini yaratish va malakasini oshirib borishga imkoniyat yaratadi. Iqtisodiy subyektlar uchun esa, ish bilan bandlikning egiluvchan shakllarini tashkil etish va ularga xizmat ko'rsatish, korxona xarajatlarini optimallashtirish imkonini beradi.

3 <https://yuz.uz/uz/news/kambag'allikdan-farovonlik-sari>

XULOSA VA TAKLIFLAR

Kambag'allikni qisqartirish har bir davlat uchun ijtimoiy barqarorlik va iqtisodiy o'sishning muhim omilidir. O'zbekiston tajribasida 2020–2023-yillar davomida kambag'allikni kamaytirish borasida muhim natijalarga erishilgan:

Qishloq joylarida asosiy yutuqlar: 1,2 million aholi kambag'allikdan chiqarildi, bu aholi bandligi, qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish, hamda kichik tadbirkorlikni rivojlantirish orqali amalga oshdi.

Shahar hududlarida ham ijobiy siljishlar: 400 ming kishi kambag'allikdan chiqdi, bu sanoat va xizmat ko'rsatish sohasidagi ish o'rinlarining ko'payishi bilan bog'liq.

Daromadlar oshmoqda: 3–5 million so'm va 5–7 million so'm oylik oluvchi ishchilar soni 2–3 barobarga oshgan, bu esa kambag'allik chegarasidan chiqayotgan qatlamlar sonining ko'payganidan dalolat beradi.

Yillik kamayish sur'ati: Kambag'allik darajasi yiliga o'rtacha 3% ga qisqarmoqda, bu hukumatning ijtimoiy siyosati, inson kapitaliga investitsiyalar va bandlik dasturlari samarali ishlayotganini ko'rsatadi.

Umuman olganda, kambag'allikni qisqartirishda tizimli yondashuv, aholining ehtiyojlariga moslashtirilgan siyosat, raqamli iqtisodiyot, ijtimoiy himoya va zamonaviy ta'lim muhim omillar sifatida o'z tasdig'ini topmoqda. Ushbu yondashuvlar davom ettirilsa, O'zbekiston yaqin yillarda kambag'allik darajasini yanada sezilarli darajada kamaytirishga erishishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvarda PF-60-sonli "2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 27-yanvardagi PQ-104-sonli "Xizmatlar sohasini rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kambag'allikni qisqartirish va bandlik sohasida davlat siyosatini takomillashtirish va samaradorlikni oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" 04.10.2024-yildagi PQ-347-son Qarori. <https://lex.uz/uz/docs/-7131782>
4. Yoxan Bastiansen, Tom De Herdt va Ben D'Exelle "Poverty reduction as a local institutional process" World Development Volume 33, Issue 6, June 2005, Pages 979-993 <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2004.09.019>
5. Neeta Baporikar "Cooperative Model as Organizational Mechanism for Poverty Reduction and Economic Development" International Journal of Applied Management Theory and Research. 2021 Pages: 22 <https://www.igi-global.com/article/cooperative-model-as-organizational-mechanism-for-poverty-reduction-and-economic-development/279655>
6. To'xliyev N., O'zbekiston iqtisodiyoti. - T.: O'qituvchi, 1994 va 1998.
7. Mirzayev J. K., Pardayev M. K. Ekonomika sfer uslug //Rukovodstvo.-T.:«EKONOMIKA-FINANS. – 2014.
8. Mirzayev Q.D., Sultonov Sh.A. va boshqalar Xizmatlar sohasi iqtisodiyoti. Darslik. Samarqand. SamISI, 2022. –251 b.
9. O'zbekiston Respublikasi milliy statistika qo'mitasi 2023 yil ma'lumotlari.
10. Mirzaev, K., & Janzakov, B. (2020). The determinants of international tourism (in the example of CIS countries). European Journal of Molecular & Clinical Medicine, 7(2), 2020.
11. Djanzakovich, M. K., & Ogli, J. B. K. (2022). The analysis of impact of factors influencing leadership abilities. 49(09).
12. Mirzaev K, Janzakov B. The ways of ensuring competitiveness in tourism. LAP LAMBERT Academic Publishing; 2020.
13. Mirzayev Q.J., Janzakov B.K. Innovasion iqtisodiyot. O'quv qo'llanma. T.: Innovasion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi. 2020.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
